

Drie centrale beloften die het verschil kunnen maken

Bestuurders: maak nu het verschil voor de jeugd

Inleiding: impact van Covid-19 voor de jeugd

De gevolgen voor de jeugd (kinderen en jongeren) van Covid-19 zijn ingrijpend, op korte en op lange termijn. Als werkgroep van lokale bestuurders en wetenschappers hebben wij ons de afgelopen weken gebogen over de vraag waar de meeste impact mag worden verwacht voor de jongeren en over de vraag hoe deze gevolgen het beste kunnen worden verzacht en opgevangen. De centrale opgave in de komende periode is dat te doen wat jongeren helpt zo goed mogelijk deze lastige tijd door te komen. Daarbij geven wij voorrang aan de problemen die lange sporen in het leven van de jeugd dreigen te trekken en aan de maatregelen waarmee verantwoordelijke bestuurders het grootste verschil kunnen maken.

De werkgroep heeft daarbij vooral gekeken naar drie aspecten van de situatie van de jeugd:

1. *Kanselijkheid*: hierbij wordt zichtbaar dat Covid-19 voor verschillende jongeren verschillend uitpakt. Het is van groot belang om vooral de kwetsbare jeugd op korte termijn perspectief te bieden;
2. *Vertrouwen en polarisatie*: op termijn wordt het vertrouwen in de aanpak van Covid-19 ondermijnd doordat de aanpak 'de veiligheidsfuik' in loopt. Dat wil zeggen dat wel maatregelen worden genomen om grenzen te stellen, maar onvoldoende wordt gedaan om de jeugd de nodige ondersteuning te bieden. Ook het vertrouwen dat de overheid er ook voor jongeren is wordt daarmee verzwakt.
3. *Draagvlak voor maatregelen*: waar wel over jongeren wordt gesproken en besloten, zonder met deze groep te spreken, lopen overheden (rijk en gemeenten) het risico dat het draagvlak voor maatregelen wordt verzwakt. Omgekeerd zien we dat het op verschillende plekken lukt om diverse jongeren daadwerkelijk te betrekken en daarmee het draagvlak voor maatregelen te versterken (zie bijlage 1: het kan wel.)

Zicht houden op het verschil tussen jongeren

Covid-19 heeft voor verschillende jongeren verschillende gevolgen. Om jongeren echt te helpen is het van belang dat verschil te maken. De volgende vierdeling is daarvoor behulpzaam.

<i>Bewuste risiconemers</i> Assertieve jongeren die zichzelf redden, bewust een risico nemen en bij besmetting hun maatregelen treffen.	<i>Volgzame aanpassers</i> Vinden de huidige tijd weliswaar niet fijn, maar 'zitten de tijd uit' tot het beter wordt. Houden zich (tot nu toe) goed aan de regels.
<i>Boze 'slachtoffers'</i> Deze groep is echt kwaad over alles wat niet meer mag, zijn in protest, overtreden bewust de regels.	<i>Wantrouwige 'slachtoffers'</i> 'Het virus treft de ouderen en het beleid treft ons', daarmee typeren deze jongeren de situatie, in houding 'passief agressief'.

Het is van groot belang om er voor alle jongeren te zijn, maar om echt het verschil te maken is het noodzakelijk op korte termijn de focus te richten op de twee onderste groepen, de boze 'slachtoffers' en de wantrouwige slachtoffers. Zij zijn het meest kwetsbaar en lopen de grootste risico's om blijvend schade te ondervinden bij deze groep.

Drie beloften

Overheden (Rijk en gemeenten) zijn in de ogen van de werkgroep aan zet om drie beloften waar te maken aan jongeren:

1. *Iedere jongere moet een goede kans houden om zijn school op een goede manier af te ronden*. Dat wil zeggen: met fysiek onderwijs, een volwaardig diploma en met een relevante

stage. Dat kan deels betekenen dat jongeren een uitgesteld recht op een stage krijgen (bijvoorbeeld als zij in de evenementenbranche aan de slag willen). Dat betekent ook dat jongeren die vertraging oplopen in hun studie geholpen worden om de gevolgen van die vertraging te verzachten.

2. *Veilig naar buiten: met begeleide activiteiten de winter door:* Voor jongeren van alle leeftijden is het belangrijk om op een goede manier naar buiten te kunnen. Voor veel jongeren is de openbare ruimte een vanzelfsprekende plek om vrije tijd door te brengen. Als dat wegvalt of wordt beperkt (bijvoorbeeld door verbod op samenscholing), is het van belang dat deze jongeren op andere manieren hun vrije tijd buiten kunnen besteden. Daarmee wordt ook de eerdergenoemde veiligheidsfuk vermeden: verbieden zonder alternatief te bieden: jongeren moeten op een veilige manier welkom worden geheten in hun stad.
3. *Zorg voor mentaal welzijn van jongeren:* Covid grijpt ook in op het mentaal welzijn van jongeren. Dat komt door verlies aan perspectief, verlies van controle over je leven (bijvoorbeeld als een stage wegvalt), verlies aan vrijetijdsbesteding die de jongeren als zinvol ervaren. Dit aspect heeft op korte termijn volop aandacht nodig, om te voorkomen dat Covid blijvende sporen trekt in het vertrouwen van jongeren in zichzelf, in hun omgeving en in de overheid.

Deze aanpak vraagt veel van gemeenten en Rijk. Concrete acties zijn in beeld gebracht in het voorstel Jongeren in Coronatijd, *Set aan maatregelen om de negatieve effecten van corona op de ontwikkeling van jongeren te minimaliseren*. We noemen hier de belangrijkste ingrediënten:

Een goede (af)ronning van) de schooltijd:

- Stages zijn ontzettend belangrijk voor mbo studenten, maar ook voor hbo en in mindere mate wo studenten. Daarom vooral inzetten op mogelijkheden om stages extra te faciliteren.
- Ontwikkel vouchersysteem voor uitgestelde stages (denk bijvoorbeeld aan opleidingen in evenementensector).
- Hou fysiek onderwijs zo veel mogelijk open en anders kwalitatief digitaal onderwijs
- Bibliotheken en andere gebouwen openstellen voor jongeren en jongvolwassenen zodat studeren/werken weer mogelijk wordt.
- Maak meer fysiek onderwijs mogelijk door extra fysieke locaties te huren voor onderwijsinstellingen.

Veilig naar buiten:

- Meer fysieke ruimtes beschikbaar stellen voor activiteiten.
- Door gemeenten meer coronaproof activiteiten te laten organiseren.
- Maatschappelijke Diensttijd (MDT)
- Extra inzet (verhoging deeltijdfactor) van jongerenwerkers (januari-juli)

Zorg voor mentaal welzijn:

- Creëer mogelijkheden voor jongeren die in een risicogroep vallen om ook weer eens veilig naar een museum, attractie, park, restaurant, etc. te kunnen, bijvoorbeeld door speciale openingsmomenten voor deze doelgroep. Idem op sportclubs, maar ook in sportscholen.
- Erken, zorg voor en denk bij versoepelingen vooral ook aan jongeren in een risicogroep, die niet met hun leeftijdsgenoten van de versoepelingen gebruik kunnen maken. Stimuleer dat activiteiten online door blijven gaan.
- Zorg voor extra ruimte in de ggz voor jongeren met mentale problemen.
- Faciliteer en ondersteun lokale & nationale initiatieven die eenzaamheid onder jongeren aanpakken.
- Extra ambulante jeugdhulp en versterken wijkteams

Vormgeven aan eigenaarschap

Voor alle drie beloften geldt dat eigenaarschap essentieel is. Vormgeven aan eigenaarschap kan onder meer door in de verbinding tussen gemeente en jongeren het voor wat – hoort wat principe toe te passen. De overheid vraagt aan jongeren om hun gedrag de komende tijd aan te passen aan Covid, dus kunnen jongeren vragen aan de overheid om hen te helpen bij (in te vullen in gesprek met de jongeren). In bijlage 1 is inzichtelijk gemaakt aan welke initiatieven die eigenaarschap versterken gemeenten en rijk een voorbeeld kunnen nemen.

Wat vraagt dit van gemeente en Rijk?

Wij roepen **gemeenten** op:

- Werk met jongeren aan ideeënontwikkeling, planvorming en uitvoering en zorg ervoor dat er 'eigenaarschap' is bij jongeren en daarmee draagvlak voor de ideeën en maatregelen.
- Ga naar jongeren toe en werk via jongerenwerk, sportverenigingen, e.d.
- Maak gebruik van de mogelijkheden die lokale (sport)verenigingen, culturele organisaties kunnen bieden.
- Zet extra in op de meest kwetsbare jongeren
- Benut lokale boegbeelden of identificatiefiguren.
- Faciliteer lokaal, in de eigen gemeenschap, ontmoetingen en activiteiten voor en door jongeren.
- Maak gebruik van de inspirerende initiatieven bijgevoegd bij deze oproep, en deel zelf ook initiatieven (zie bijlage 1).
- Ga als bestuurders van gemeenten in gesprek met jongeren.

Wij roepen het **Rijk** op:

- Geef bij het versoepelen van de coronamaatregelen prioriteit aan het vergroten van mogelijkheden voor jongeren.
- Stel (financiële) middelen beschikbaar om gemeenten en jongeren in staat te stellen deze gezamenlijke opgave vorm te geven en maak daarbij extra ruimte voor de meest kwetsbare jongeren. De benodigde financiën zijn in beeld gebracht in het eerdergenoemde document 'Jongeren in'
- Communiceer wat wél kan.

Tot slot: nu doorpakken

Al is onze blik gericht op de lange termijn, de impact die langer doorwerkt in de levens van jongeren, dat wil niet zeggen dat maatregelen kunnen wachten. We zullen nu beginnen met:

1. *Programmering* In december en januari naar buiten: maatregelen nemen zodat voor kinderen en jongeren coronaproof naar buiten kunnen deze winter;
2. Vorming lokale en regionale coalities voor stages: zodat iedere jongere stage kan lopen
3. *Covid-21 dialogen*: week van het gesprek met jongeren: oproep aan alle betrokken bewindspersonen, burgemeesters en portefeuillehouders jeugd en onderwijs om in de derde week van januari in gesprek te gaan met diverse jongeren. Resultaat van deze gesprekken (naar schatting ongeveer 1.000) worden samengebracht en gedeeld ter inspiratie van een succesvolle aanpak van Covid in 2021.

Bijlagen:

1. Het kan wel: initiatieven met en voor jongeren in tijden van Covid
2. Oproep- Werk aan perspectief met kinderen en jongeren! - VNG en Veiligheidsberaad
3. Jongvolwassenen, de koplopers voor de maatschappij van de toekomst – NJI, Erasmus Universiteit (Medisch Centrum en ESSB), Amsterdam UMC, Universiteit Utrecht, NVK.